

SKIEN KOMMUNE

Vedtatt i Bystyret 12.12.24 sak 192/24

Kommunedelplan naturmangfold 2026 – 2038 – planprogram.

Trefingersildre *Saxifraga tridactylites* er blant den **sjeldne** naturen. Sterkt truet art, som vokser på kalkfjell i Grenland.

Innledning

Naturen er selve livsgrunnlaget vårt. Den produserer oksygen, gir oss mat, byggematerialer, medisiner og dekker mange andre grunnleggende behov. Naturen er sammensatt av titusener arter som er kjent i landet vårt, og enda flere titusener av arter som forskerne mener ennå ikke har blitt oppdaget. Alle med sin plass i den store sammenhengen, vevd inn i til dels kompliserte forbindelser mellom hverandre. Alle med de samme grunnleggende behovene for å skaffe næring, overleve og hjelpe fram nye generasjoner. Vi mennesker er en del av dette, med makt til å gjøre inngripende endringer i naturens samspill. Ikke fordi det nødvendigvis er noe vi ønsker, men fordi det kommer som en konsekvens både av våre grunnleggende behov og de mer sofistikerte behov.

Globalt sett har arters leveområder blitt ødelagt i økende tempo, i takt med våre teknologiske framskritt de siste hundreårene.

De fleste avgjørelser om arealbruk i landet vårt tas i en kommune. Derfor er kommunedelplan naturmangfold et viktig dokument, og Bystyret vedtok i sin planstrategi, sak 99/24, at det skal lages en slik plan. Dette dokumentet blir den første kommunedelplanen for naturmangfold for Skien kommune. Den mest helhetlige kartleggingen av naturmangfold i kommunen fram til nå er Siste Sjanse - rapport fra 2003 (Heggland 2003).

Dette planprogrammet angir den videre planprosessen for arbeidet med å utarbeide kommunedelplan naturmangfold. Skien kommune fått innvilget tilskudd på kroner 400 000,- fra Miljødirektoratet til arbeidet, med følgende føringer:

«Tilskuddet skal gå til å utarbeide en egen kommunedelplan, som et virkemiddel for å sette naturmangfoldet på den lokalpolitiske dagsorden og etablere en lokal forankring og medvirkning i utvelgelsen av de viktigste naturområdene i kommunen. Naturmangfold defineres her som «alle de ulike variasjonene av liv som finnes i naturen» i tråd med FN's definisjon. [Naturmangfold \(fn.no\)](#)»

Planprogrammet skal gjøre rede for:

- Planavgrensning
- Rammer og premisser for planarbeidet
- Overordnede føringer
- Organisering og opplegg for medvirkning
- Planprosess

Innholdsfortegnelse

Innledning	2
Planavgrensning	4
Geografisk.....	4
Tematisk	4
Tidshorisont og forholdet til andre planer	6
Rammer og premisser for planarbeidet	7
Formål med planarbeidet.....	7
Overordnede føringer.....	7
Nasjonalt:.....	7
Regionalt:.....	7
Lokalt:	7
Mål og utredningsbehov	8
Vern av natur	8
Restaurering av natur	9
Kunnskapsbasert forvaltning.....	9
Tilgang til kunnskap	10
Organisering og medvirkning	10
Næringsliv, organisasjoner og innbyggere:	10
Offentlige myndigheter:	11
Eksterne	11
Framdriftsplan	12

Planavgrensning

Geografisk

Geografisk skal planen omhandle hele kommunen, med sine 779 km², fra fjord til fjell

Tematisk

Figuren under viser hva som defineres som naturmangfold, på ulike nivå, både genetisk mangfold, artsmangfold, naturtypemangfold, geologisk mangfold og landskapsmangfold. Alle nivåene henger sammen. Tilstrekkelig genetisk variasjon er en forutsetning for å opprettholde levedyktige bestander for arter. Artene er i større grad (spesialister) og mindre grad (generalister) avhengig av et spesifikt levested, en naturtype. Det geologiske mangfoldet spiller en overordnet og viktig rolle. Dette er fordi det geologiske mangfoldet danner grunnlaget for variasjon i dyreliv, planteliv og naturtyper. Skien sin geografiske plassering i grensen mellom grunnfjell og Oslofeltet gjør det ekstra relevant å inkludere den geologiske variasjonen. Landskapsmangfold beskriver terrenget på et overordnet nivå, som skiller mellom for eksempel lavlandsdalføre og skoglandskap. Naturmangfoldets egenverdi, men også nytteverdi i form av høsting av naturressurser, betydning for folkehelsen, samt lagring og opptak av CO₂ vil bli omtalt i planen i den grad det er relevant.

Vann er en forutsetning for alt liv, og på den måten også avgjørende for et rikt og variert naturmangfold. Vann representerer en del av de abiotiske (ikke levende) faktorene som påvirker liv, enten som et habitat i seg selv som elv, bekk, innsjø, eller som en avgjørende faktor som vannpåvirkning i et terrestrisk miljø. I Miljødirektoratets instruks for kartlegging av natur i Norge (NIN) er 15 av 111 definerte naturtyper helt eller delvis knyttet til vann. Flere av disse naturtypene er også definert på norsk rødliste for naturtyper. Dette viser hvordan vann som landskapsform i seg selv er en viktig del av naturmangfoldet. Atlanterhavslaks, ål, salamander og elvemusling er alle eksempler på rødlistede arter som er knyttet til vann, hvor alle forekommer i Skien. Dette viser hvordan vann også er viktig for det biologiske mangfoldet. Flere av disse artene er avhengige av bestemte fysiske og kjemiske forhold for at det skal sikres livskraftige bestander. Mange av disse artene er også under sterkt press av ulike årsaker. Arealendringer, forurensing og innføring av fremmedarter er problematikk som treffer naturmangfoldet og livet i vann på samme måte som livet på land. Det betyr at planen også bør ha et ekstra fokus på livet i vann, for å sikre at bredden av naturmangfoldet er representert. Et slikt fokus bør omfatte alt fra kantsoner, vannkjemi og vandringshinder for fisk. Oppramsingen er ikke uttømmende, men konkretiserer noen eksempler. Med et fokus på naturmangfold knyttet til vann, er formålet å sikre at de økologiske funksjonene som er forutsetningen for at alt liv blir ivaretatt. Enten gjennom å sikre og bedre kantsoner til vassdrag, eller ved å bidra til at kommunen når sine forpliktelser i vannforskriften om god økologisk og kjemisk tilstand i alt overflatevann.

Naturmangfold

BIOLOGISK MANGFOLD

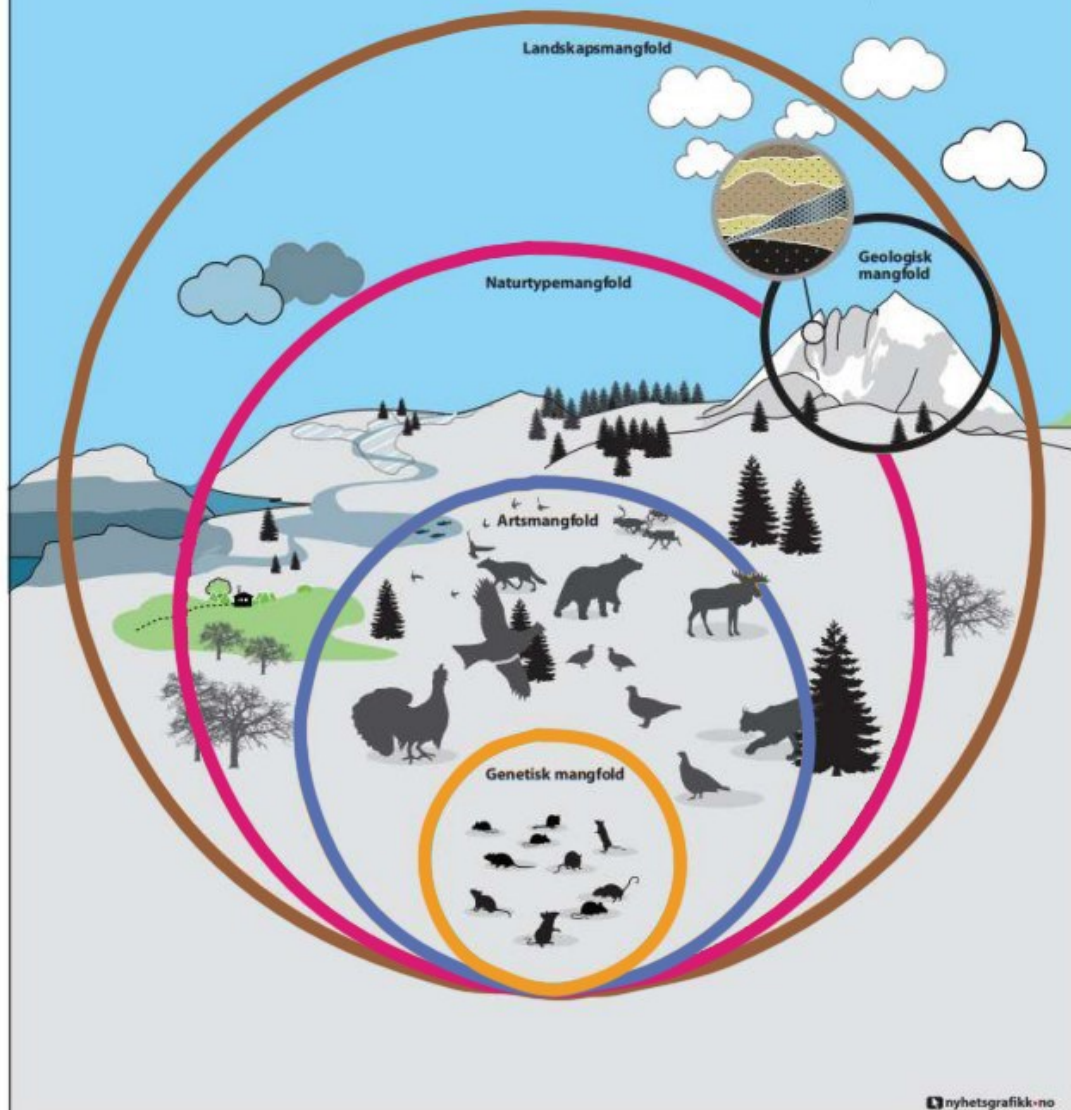
Genetisk mangfold
Genetisk variasjon innenfor en art

Artsmangfold
Variasjon av arter

Naturtypemangfold
Variasjon av leveområder

Landskapsmangfold
Variasjon av landskapstyper

Geologisk mangfold
Variasjon i berggrunn, løsmasser og terrengformer, samt geologiske prosesser

Figur 1: illustrerer hva som menes med begrepet naturmangfold. Det omfatter genetisk mangfold, artsmangfold, naturtypemangfold, landskapsmangfold og geologisk mangfold. Kilde: Natur for livet, Meld. St. 14 (2015-2016).

Tidshorisont og forholdet til andre planer

Planen skal ha en planperiode på 12 år, det vil si en plan for perioden 2026 – 2038. Det legges opp til en kortere tidshorisont (4 år) for handlingsdelen til planen. Handlingsdelen vil gjelde for perioden 2026-2029, og forutsettes deretter revidert.

Av andre planprosesser som forventes startet opp i løpet av de kommende årene, og som må ses i sammenheng med KDP naturmangfold, nevnes spesielt klima- og energiplan, kommuneplanens arealdel samt temaplan landbruk. En fellesnevner med klima- og energiplan er f. eks. karbonrike arealer, tilpasning til klimaendringer og naturbaserte løsninger. Arealdelen er den overordna planen for hvordan arealene i kommunen skal benyttes, og må derfor åpenbart ses i sammenheng med kdp naturmangfold. Kdp naturmangfold er i seg selv ikke juridisk bindende for arealbruken. Derfor må forholdene som bør være juridisk bindende tas inn i kommuneplanens arealdel eller andre bindende arealplaner, enten som kartfigurer eller bestemmelser. Landbruksplanen har tematiske tilgrensninger på blant annet kulturlandskap og skogbruk. Kdp naturmangfold må ses i sammenheng med landbruksplanen og andre temaplaner, for å oppnå målsettinger i satsingsområdet «Grønn kommune» (jf. kommuneplanens samfunnsdel).

De ulike planene nevnt over kan alle knyttes til temaene som er vist i figuren under.

Figur 2: viser påvirkninger på natur. De viktigste er fremmede arter, klimaendringer, arealendringer, overhøsting og forurensning. Kilde: Natur for livet, Meld. St. 14 (2015-2016).

Rammer og premisser for planarbeidet

Miljødirektoratet har, som vilkår for tilskudd, fastsatt rapporteringsfrister som definerer milepæler i arbeidet med kommunedelplanen. Innen oktober 2024 må det foreligge enten vedtak om oppstart av planarbeid eller planprogrammet må være vedtatt. Innen mars 2026 må kommunedelplanen være vedtatt. Innvilget tilskudd på kroner 400 000,- betinger at disse fristene overholdes. Utover dette budsjetterer prosjektet ikke med ressurser utover de rent administrative, til å utarbeide planen.

Utbedringsbehovene definert i planen vil være utgangspunktet for tiltak, og det kan utløse behov for at det settes av midler i investerings- og driftsbudsjettet. Vi forventer at typiske tiltak i handlingsprogrammet vil være knyttet til restaurering, skjøtsel og kunnskapsinnhenting. Slike tiltak vil kunne sortere både under investerings- og driftsmidler i de ulike enhetene. Tiltak som kreves at det avsettes økonomiske ressurser forutsettes lagt inn i handlings- og økonomiprogram, og vil følge prosedyren i kommunens rapporteringssystem Framsikt.

Formål med planarbeidet

Formålet med planarbeidet er å legge til rette for at Skien kommune skal oppfylle sin del av de beslutningene landet vårt har forpliktet seg til, for å sikre naturmangfoldet. Hovedproduktene av planen er en kunnskapsdel som samler det vi i dag vet om kommunens arter, naturtyper, utviklingstrekk og trusselbilder, samt en handlingsdel. Handlingsdelen blir et «levende» dokument i den forstand at den skal rulleres minst hvert 4. år, og sørge for konkrete tiltak innenfor planens 4 satsingsområder; vern, restaurering, kunnskapsbasert forvaltning samt å spre kunnskap.

Overordnede føringer

Nasjonalt:

FNs naturavtale, vedtatt 19.12.22, er en viktig premissgiver for ny norsk handlingsplan for naturmangfold [Meld. St. 35 \(2023–2024\) - regjeringen.no](#). Noen hovedpunkt er å sikre vern av et representativt utvalg på 30 % av all natur på land, samt å restaurere 30 % av delvis ødelagt natur innen 2030. Naturavtalen inneholder til sammen 23 punkt, der spesielt punktene øverst på lista gjelder tema som kommunene kan gjøre noe med.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027, vedtatt 20. juni 2023, er et sentralt dokument for kommunens arealforvaltning. Noen hovedpunkt innenfor temaet naturmangfold er forventning om stans i nedbygging av natur, revisjon av utdaterte arealplaner som ikke er i tråd med dagens arealpolitikk samt ivaretagelse av karbonrike arealer og vassdragsnatur.

Regionalt:

Telemark fylkeskommune sin planstrategi har vært ute på høring sommeren 2024. Planstrategien slår fast at «*Telemarks natur og landskap, med fjell, skoger, innsjøer og kystlinjer, utgjør en viktig del av fylkets identitet og attraktivitet. For å bevare disse verdiene er det nødvendig med en helhetlig tilnærming som inkluderer hensyn til sårbare arter og naturområder..*». Fylkeskommunen vil starte arbeidet med egen strategi for naturmangfold i 2025.

Lokalt:

Skien kommuneplan samfunnsdelen 2022 - 2034, vedtatt 29.09.22:

Urørt areal: Vi skal i minst mulig grad benytte urørt areal, og andre naturforekomster og areal som kan ha stor verdi for naturmangfoldet, til nye boligområder, næring og infrastruktur.

Skjøtsel og restaurering: Vi skal bidra til skjøtsel av biotoper med truede arter, og restaurering av naturtyper med viktige økosystemer.

Kunnskapsbygging: Vi skal kartlegge, bygge kunnskap om, forståelse for, eierskap til og stolthet over vårt naturmangfold.

Skiens planstrategi, vedtatt 13.06.24:

«Det er behov for en bedre oversikt og mer kunnskap om det viktige naturmangfoldet i Skien kommune. I tillegg bør det ses på strategier, tiltak og retningslinjer for å ivareta naturmangfold. Det foreslås en egen temaplan for naturmangfold, som starter opp rett etter vedtak av planstrategien.»

Mål og utredningsbehov

Kommunedelplan for naturmangfold skal være en sammenstilling av kunnskap, samt gi en beskrivelse av utviklingstrekk. Planen skal ha fire hovedmål, knyttet til vern av natur, restaurering av natur, kunnskapsbasert forvaltning og tilgang til kunnskap. Tiltaksplanen skal inneholde lister over hvilke tiltak som skal innarbeides i kommunens økonomiplan for videre oppfølging.

Vern av natur

Mål: Følge opp Naturavtalen, ved å synliggjøre hva vårt bidrag kan være til at et representativt utvalg av landets verdifulle natur blir sikret mot skadelig påvirkning.

Gjennom Naturavtalen har Norge forpliktet seg til at et representativt utvalg på 30 % av all natur skal vernes fra skadelig menneskelig påvirkning, innen 2050. Dersom ikke Skien bidrar med sitt, betyr det at det er andre kommuner som må bidra mer for å dekke målsettingen nasjonalt sett. Skien kommune har som eksempel ingen mulighet til å bidra til å nå nasjonale målsettinger verken for taeskog, arktisk tundra eller fjellrevbestander. Derimot kan vi sikre et representativt utvalg av for eksempel leirraviner, edellauvskog og kalkfjell. Samtidig som vi arbeider for at summen av inngrep og fragmentering av arealer ikke overstiger tålegrensen for de enkelte økosystemer.

For å kunne definere hva som er et representativt utvalg trenger vi å systematisere hvilken natur vi snakker om. Hvis målet er å ta vare på kalklindeskogen, som gjennom årtusener har utviklet sitt samspill med sopp og jordbunnsflora, hjelper det ikke å la jorden gro til med osp. Natur i Norge (NIN) er en slik måte å systematisere natur på, og som kan hjelpe oss til å finne ut hvordan status er i Skien. Gjennom planarbeidet skal vi for det første finne ut hva vi har og hvordan tilstanden er. På bakgrunn av det skal vi definere hvilke tiltak som er nødvendig for at vi i årene fram til 2050 sikrer at Skien gjør sitt bidrag til det nasjonale målet om 30 % vern. Med vern menes i denne sammenhengen både etter naturvernloven, plan- og bygningsloven og skogbruksloven.

Hvordan skal vi gjøre KDP naturmangfold til et redskap som oppfyller målet?

- KDP skal identifisere områder med naturtyper som er under press, og som kan være aktuelle for ulike former for vern. Kommunen har et ekstra ansvar for egne eiendommer. Men planen skal også bidra til å gjøre kjent naturmangfold på privat grunn, og hvilke muligheter grunneiere har til å gå inn i verneprosesser etter

naturvernloven; prosesser der Statsforvalteren og i mange tilfeller skogeierorganisasjoner har sentrale roller.

- KDP skal synliggjøre hvilke prioriteringer som kreves for å ivareta og styrke naturmangfoldet. Det vil si, få fram status, utviklingstrekk og forbedringstiltak for naturtyper og habitat for arter med nasjonal interesse. For eksempel ravinedaler, kalkmark / -skog, edellauvskog, vassdrag, gamle bytrær, sandtak med flere.
- KDP skal synliggjøre grøntdrag som er viktig for naturmangfold og rekreasjon innenfor byggesonen. Det vil si områder som ikke fanges opp av naturbase.

Restaurering av natur

Kartlegge potensialet for hvor vi kan restaurere natur; i tradisjonelt kulturlandskap og annet menneskepåvirket landskap (f.eks. tidl. sandtak), skog, kantsoner (f. eks. langs veier, innmark og bekker), myr, våtmark og vassdrag.

Gjennom Naturavtalen har Norge forpliktet seg til at 30 % av naturen skal restaureres, det vil si gjenopprette økosystemer som har blitt ødelagte, innen 2050. Pr. i dag blir det i liten grad restaurert natur i Skien, utover to pågående prosjekter med restaurering av myr. Mange myrer har blitt grøftet og bekker har blitt lukket. Handlingsplanen bør identifisere tiltak hvor vi tilbakefører myrer, våtmarker, bekker, hvor det kan reetableres kantvegetasjon eller hvor det kan være blomsterenger i stedet for plener. Fremmedarter, det vil si arter som mennesker har flyttet til økosystemer der de ikke er naturlig hjemmehørende, utgjør i mange tilfeller en stor trussel mot stedegent naturmangfold. Det kan for eksempel være filturve som har spredt seg fra hager og vokser som et teppe i kalkfjellet eller det kan være parklirekne som dumpes fra hager og «invaderer» edellauvskogen. Handlingsplanen bør identifisere tiltak hvor det er samfunnsmessig fornuftig med tiltak mot fremmedarter.

Hvordan skal vi gjøre KDP naturmangfold til et redskap som oppfyller målet?

- Vi går gjennom allerede registrerte lokaliteter i offentlig kartverk ([Naturbase kart \(miljodirektoratet.no\)](https://www.naturbase.kart.miljodirektoratet.no)) og finner ut hvor vi kan bedre tilstanden. For eksempel hvor vi kan hindre spredning av fremmedarter, hvor det er potensiale for fristilling av hule eiketrær eller hvor vi kan sørge for rekruttering av eik.
- Vi skal identifisere kommunens egne arealer med potensiale for restaurering, og lage en prioriteringsliste over tiltak. For eksempel hvor kan / det etableres slåtteeeng, hvor bør det ryddes fremmedarter med mer.
- Vi skal oppfordre private grunneiere til å restaurere egne arealer, og bistå med å søke offentlig støtte, som f.eks. Natursats.

Kunnskapsbasert forvaltning

Sikre at tilstrekkelig beslutningsgrunnlag er tilgjengelig for administrasjon, beslutningstakere, utbyggere og andre

Det vil alltid være problemstillinger om forhold i naturen som vi ikke har god nok kjennskap til, for å skjønne den på en god måte. I en kommune av Skiens størrelse, vil det alltid være arealer hvor vi ikke har detaljkunnskap. Disse arealene må identifiseres slik at kommunen kan stille relevante dokumentasjonskrav når det søkes om arealendringer. Det kan også være behov for økt kunnskap knyttet til økologisk samspill og klimaendringers påvirkning på naturmangfold. For eksempel pågår det nå et prosjekt for å finne sammenheng mellom hjorteviltbestander, beitekvalitet klima og parasitter. Problemstillinger både på arts- og arealnivå bør synliggjøres

som en del av dette arbeidet, for å bedre beslutningsgrunnlaget til framtidige revisjoner av kommuneplanen.

Hvordan skal vi gjøre KDP naturmangfold til et redskap som oppfyller målet?

- Vi skal samle kunnskapen om naturverdier, økologiske sammenhenger og påvirkninger / trusler. Herunder samle og gjøre tilgjengelig rapporter som blir utarbeidet i forbindelse med utbyggingssaker, men hvor data ikke har blitt lagt inn offentlige databaser.
- KDP skal være et styringsverktøy for å ta gode beslutninger i saker som berører naturmangfold. Det vil si unngå å ødelegge naturkvaliteter hvis man kan, samt begrense / avbøte der man «må» gjøre inngrep i naturkvaliteter. For eksempel oppdatering av rutiner for saksbehandling og tema kart. Etablere karttema som «artsrike vegkanter», krav til miljøoppfølgingsplaner» med mer.
- Vi skal finne ut hvor vi trenger ny kunnskap, i form av kartlegginger / undersøkelser. Det kan gjelde spesifikke arealer (f. eks. NIN-kartlegging) og det kan gjelde andre økologiske sammenhenger. I de mest kalkrike områdene i kommunen er det særlig stort potensiale for å avdekke verneverdier av nasjonal interesse, ved ny kartlegging etter NIN-metodikk.

[Tilgang til kunnskap](#)

Styrke innbyggernes eierskap til naturen, gjennom formidling, medvirkning og inkludering.

Et grunnleggende mål bør være å styrke Skiens innbyggers bevissthet på naturmangfold, både gjennom planprosessen og etter at planen er vedtatt. Planarbeidet bør resultere i konkrete tiltak for at grunneiere skal bli kjent med naturmangfold de har på sin eiendom, samt råd om hvordan de bør forholde seg. Planen bør også inneholde tiltak for å gjøre kommunens naturverdier kjent blant innbyggerne.

Hvordan skal vi gjøre KDP naturmangfold til et redskap som oppfyller målet?

- Vi skal gjennomføre en planprosess, slik at den i seg selv skal bidra til økt interesse og kunnskap
- Vi skal samle miljødata, samt lage rutiner for å håndtere miljødata og informere grunneiere
- Vi skal sikre tilgang til nærturområder, som kan skape naturopplevelser og identitet der folk bor

[Organisering og medvirkning](#)

Ansvar for arbeidet med KDP naturmangfold ligger hos enhetene Plan og Byutvikling. Ved at arbeidet med naturmangfoldplanen blir kjørt etter en kommuneplanprosess, sikres obligatorisk behandling i politiske utvalg, og offentlige høringsrunder.

[Næringsliv, organisasjoner og innbyggere:](#)

Det skal avholdes åpent møte i løpet av prosessen.

Vi legger opp til egne medvirkningsmøter med lag og organisasjoner som kan ha særskilte interesser i arbeidet med KDP naturmangfold, slik som Ungdområdet, Birdlife, Botanisk forening, Naturvernforbundet, Bondelag, Skogeierforeninger. Vi har intensjon om at disse møtene skal tilføre planarbeidet den spesifikke kunnskapen og engasjementet som finnes i de respektive organisasjonene.

Offentlige myndigheter:

Internt i Skien kommune vil administrasjonen involveres på ulike vis; som deltakere i prosjekt-, styrings- og arbeidsgrupper. Samt andre oppgaver etter behov.

Tabell 1, Oversikt over interne (i tillegg til Planenheten og Byutviklingsenheten) og eksterne interessenter.

	Fagområde	Interesse
Internt Skien kommune	Landbruk og geodata	Kulturlandskap, skogforvaltning, vilt- og fiskeforvaltning, areal-analyser og kartframstillinger
	Kommunalteknikk	Utbygging og drift av vei- og VA-anlegg, samt parker og bytrær
	Eiendom	Kommunens grunneierrolle
	Byggesak	Bestemmelser og rutiner etter plan- og bygningsloven
Regionale myndigheter	Statsforvalter	Nasjonale og regionale miljøinteresser
	Fylkeskommune	Overordnet planlegging
Lag og organisasjoner	Ungdomsrådet	Friluftsliv, holdningsskapende arbeid
	BirdLife Grenland	Artsmangfold, arealendringer
	Botanisk Forening	Artsmangfold, arealendringer
	Naturvernforbundet	Friluftsliv, naturmangfold, arealendringer, vern
	Bondelaget	Arealendringer, skjøtsel, kulturlandskap
	Skogeierforeninger (AT Skog og Nortømmer)	Skogforvaltning
	Lokalutvalgene	Friluftsliv, arealendringer
	Forum for natur og friluftsliv	Friluftsliv, arealendringer
	Turistforeningen	Friluftsliv, arealendringer
	SABIMA	Artsmangfold, arealendringer
	Norsk zoologisk forening	Artsmangfold, arealendringer

Eksterne

Det skal gjennom prosessen være egen møter med Statsforvalter, Telemark

fylkeskommune, og de nabokommunene som er i gang med samme type arbeid. Det vil si Midt-Telemark, Notodden, Bamble og Kongsberg. Andre kommuner som vi deler grense og naturområder med; Porsgrunn, Siljan, Nome og Drangedal er høringsinstanser. For øvrig vil Skien delta i Miljødirektoratets nettverk der de 45 kommunene som alle er i gang med samme prosess deltar.

Framdriftsplan

Framdriftsplanen innretter seg etter den politiske møteplanen på følgende måte:

- Sak om utlegging av planprogram / kunngjøring av planoppstart legges fram for UTS, før Formannskapet fatter vedtak.
- Sak om vedtak av planprogram legges fram for UTS, via Formannskapet, før Bystyret fatter vedtak.
- Sak om utlegging av plan til offentlig ettersyn legges fram for UTS, før Formannskapet fatter vedtak.
- Sluttbehandling av planen går via UTS og Formannskapet, før den vedtas av Bystyret

Tabell 2. Fremdriftsplan som viser viktige milepæler.

Milepæl	Framdrift
Varsel om planoppstart / høring av planprogram	September 2024
Fastsette planprogram (utvalg, formannskap og Bystyre)	Desember 2024
Utarbeide kommunedelplan	Mai 2024 – august 2025
Vedtak om offentlig ettersyn	september 2025
Offentlig ettersyn	September - november 2025
Sluttbehandling av plan	Januar – mars 2026

Småsmelle *Atocium rupestre* er en del av **hverdagsnaturen**. Svært vanlig art, som vokser på karrig grunnfjell. Ansvarsart for Norge, fordi den her utgjør mer enn 25 % av europeisk bestand.